

**Materiał pomocniczy
w zakresie poprawnego wypełniania wniosku
o dofinansowanie projektu w ramach naboru
nr RPDS. 10.01.03-IZ.00-02-240/17**

AKTUALIZACJA

Niniejszy materiał stanowi dokument pomocniczy w poprawnym wypełnieniu wniosku o dofinansowanie projektu, zwraca uwagę i punktuje wybrane ważne aspekty dotyczące przygotowania wniosku. Korzystanie z materiału nie zwalnia jednak Wnioskodawcy z obowiązku zapoznania się z *Regulaminem konkursu wraz z załącznikami, Instrukcją wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu w ramach RPO WD 2014-2020, Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020 oraz pozostałymi dokumentami programowymi*

Dokumenty, na podstawie których oparte są zapisy niniejszego materiału pomocniczego:

- 1) *Instrukcja wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu w ramach REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOSŁĄSKIEGO 2014-2020 (dla konkursów współfinansowanych z EFS), wersja 1.3*
- 2) *Regulamin konkursu Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, Oś priorytetowa 10 Edukacja, Działanie 10.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, Poddziałanie 10.1.3 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej – ZIT AJ, konkurs nr RPDS.10.01.03-IZ.00-02-240/17*
- 3) *Wytyczne w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020 z dnia 19 września 2016 r.*
- 4) *Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020 z dnia 6 września 2016 r.*
- 5) *Wytyczne w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020 z dnia 6 marca 2017 r.*
- 6) *Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020, wersja 21 z maja 2017 r.*
- 7) *Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020*
- 8) *Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020 z dnia 8 maja 2015 r.*
- 9) *Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020*

CZĘŚĆ I

Wybrane kryteria formalne i dostępu (Karta Oceny Formalnej, Karta Oceny Merytorycznej) Kryteria horyzontalne (Karta Oceny Merytorycznej część B)

1. Zgodność z typem projektów dopuszczonych do dofinansowania w regulaminie konkursu (kryterium formalne: kwalifikowalność typu projektu)

Typy projektów możliwych do realizacji w konkursie

10.1.A.

Uruchamianie nowych miejsc, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, w istniejących lub nowych ośrodkach edukacji przedszkolnej, m.in. specjalnych i integracyjnych oraz uruchamianie nowych miejsc alternatywnych form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym.

I UWAGA! W przypadku realizacji typu projektu 10.1.A konieczne jest załączenie do wniosku w SOWA oświadczenia wskazującego, że przeprowadzona **Diagnoza zapotrzebowania na nowe miejsca przedszkolne potwierdza, że liczba nowo tworzonych w ramach projektu miejsc wychowania przedszkolnego odpowiada faktycznemu i prognozowanemu w perspektywie 3-letniej zapotrzebowaniu na tego typu usługi na obszarze realizacji projektu i została ona zatwierdzona przez organ prowadzący oraz uwzględnia plany samorządu gminnego w zakresie tworzenia nowych miejsc przedszkolnych na obszarze realizacji projektu** (kryterium dostępu nr 3) - załącznik nr 6 do Regulaminu konkursu.

Załącznik stanowi integralną część wniosku o dofinansowanie projektu. Brak konieczności złożenia podpisu pod Oświadczeniem.

I UWAGA! Wsparcie powinno skutkować zwiększeniem liczby miejsc przedszkolnych podlegających pod konkretny organ prowadzący na terenie danej gminy/miasta w stosunku do danych z roku poprzedzającego rok rozpoczęcia realizacji projektu. Liczba utworzonych w ramach udzielonego wsparcia nowych miejsc wychowania przedszkolnego odpowiada faktycznemu i prognozowanemu w perspektywie 3-letniej zapotrzebowaniu na usługi edukacji przedszkolnej w gminie/na terenie miasta, w których są one tworzone.

Interwencja nie jest możliwa w sytuacji, gdy zapotrzebowanie na usługi edukacji przedszkolnej w obszarze objętym działaniami projektowymi może być zaspokojone przy dotychczasowej liczbie miejsc wychowania przedszkolnego.

I UWAGA! Istnieje możliwość finansowania działalności bieżącej nowo utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego w ramach projektów współfinansowanych ze środków EFS przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy.

Korzystanie z finansowania działalności bieżącej nowo utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego obliguje organ prowadzący OWP do złożenia zobowiązania we wniosku do sfinansowania działalności bieżącej wyłącznie ze środków EFS bądź ze środków dotacji z budżetu gminy.

W ramach typu operacji A istnieje możliwość wydatkowania środków w ramach projektu m. in. na:
- dostosowanie lub adaptację pomieszczeń m. in. do wymogów budowlanych, sanitarno-technicznych, zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania,
- dostosowanie istniejącej bazy lokalowej przedszkoli do nowo tworzonych miejsc wychowania przedszkolnego,

- zakup i montaż wyposażenia, w tym mebli, wyposażenia wypoczynkowego, sprzętu TIK, oprogramowania,
- zakup pomocy dydaktycznych, specjalistycznego sprzętu lub narzędzi dostosowanych do rozpoznawania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci, wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ze szczególnym uwzględnieniem tych pomocy dydaktycznych, sprzętu i narzędzi, które są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania,
- budowę, wyposażenie i montaż placu zabaw wraz z bezpieczną nawierzchnią i ogrodzeniem,
- modyfikację przestrzeni wspierającą rozwój psychoruchowy i poznawczy dzieci.
- zapewnienie przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy działalności bieżącej nowoutworzonego miejsca wychowania przedszkolnego, w tym: koszty wynagrodzenia nauczycieli i personelu zatrudnionego w OWP, koszty żywienia dzieci;
- inne wydatki, o ile są niezbędne do uczestnictwa konkretnego dziecka w wychowaniu przedszkolnym oraz prawidłowego funkcjonowania OWP;

Warunki i możliwości realizacji poszczególnych typów projektów znajdują się w *Regulaminie konkursu w załączniku nr 4 Standardy realizacji wybranych form wsparcia w ramach Działania 10.1 RPO WD 2014-2020.*

Typ projektu 10.1.A może być realizowany jako samodzielny typ projektu lub połączony z typami uzupełniającymi 10.1.B i/lub 10.1.C.

10.1.B.

Dodatkowe zajęcia edukacyjne i specjalistyczne mające na celu rozwój dzieci na wczesnym etapie edukacji, poprzez rozszerzenie oferty ośrodka wychowania przedszkolnego o dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci w zakresie stwierdzonych deficytów oraz zwiększające szanse edukacyjne dzieci.

!UWAGA! W przypadku realizacji typu projektu 10.1 B OWP, szkoła, placówka systemu oświaty lub inny podmiot prowadzący działalność o charakterze edukacyjnym lub badawczym przygotowuje i przeprowadza *Diagnozę w zakresie zapotrzebowania na dodatkowe zajęcia*. Podmiot przeprowadzający diagnozę ma możliwość skorzystania ze wsparcia instytucji systemu wspomagania pracy OWP lub szkół, tj. placówki doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznej, biblioteki pedagogicznej. Diagnoza nie jest załączana do wniosku o dofinansowanie. Najważniejsze wnioski wynikające z Diagnozy powinny być zawarte w opisie projektu wraz z oświadczeniem Wnioskodawcy, że w/w Diagnoza została zatwierdzona przez organ prowadzący.

Wykaz dodatkowych zajęć obejmuje:

- a) zajęcia specjalistyczne takie jak: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym;
- b) zajęcia w ramach wczesnego wspomagania rozwoju w rozumieniu ustawy o systemie oświaty;
- c) zajęcia stymulujące rozwój psychoruchowy np. gimnastyka korekcyjna;
- d) zajęcia rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne;
- e) zajęcia rozwijające u dzieci w wieku przedszkolnym kompetencje kluczowe niezbędne na rynku pracy (tj. porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne, inicjatywność i przedsiębiorczość) oraz właściwe postawy/umiejętności (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej oraz pobudzające ciekawość świata).

Dodatkowe zajęcia edukacyjne i specjalistyczne wskazane w typie B operacji są prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci w wieku przedszkolnym objętych wsparciem.

!UWAGA!

1. Dodatkowe zajęcia powinny wynikać ze zdiagnozowanych deficytów w edukacji przedszkolnej w konkretnej gminie/mieście, z uwzględnieniem możliwości ich kontynuacji, np. przez nauczycieli wychowania przedszkolnego po zakończeniu realizacji projektu,
2. Dodatkowe zajęcia mogą być adresowane do wszystkich dzieci danego OWP, niezależnie od liczby nowo utworzonych miejsc przedszkolnych, pod warunkiem, że w analogicznym zakresie obszarowym co do treści i odbiorców, nie były finansowane od co najmniej 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie projektu (średniomiesięcznie),
3. Kwota wydatków na realizację zajęć dodatkowych stanowi nie więcej niż 30% kosztów bezpośrednich projektu. Limit nie ma zastosowania w przypadku dodatkowej oferty edukacyjnej dla dzieci z niepełnosprawnościami,
4. Dodatkowe zajęcia w publicznych OWP są realizowane poza czasem bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, z zastrzeżeniem, że:
  - zajęcia specjalistyczne oraz zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju w rozumieniu ustawy o systemie oświaty mogą być realizowane także w czasie bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki
  - zajęcia stymulujące rozwój psychoruchowy oraz zajęcia rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne mogą być realizowane także w czasie bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, o ile wynikają z potrzeb wymagających rozszerzenia zakresu zajęć specjalistycznych oraz zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju,
5. Finansowanie realizacji dodatkowych zajęć w placówkach, w których zostały utworzone nowe miejsca wychowania przedszkolnego lub dostosowane do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, odbywa się przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy; warunek ten nie dotyczy dodatkowej oferty edukacyjnej dla dzieci z niepełnosprawnościami.

!UWAGA! Pomoc psychologiczno-pedagogiczna powinna być realizowana zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2013 poz. 532)*.

Warunki i możliwości realizacji poszczególnych typów projektów znajdują się w *Regulaminie konkursu w załączniku nr 4 Standardy realizacji wybranych form wsparcia w ramach Działania 10.1 RPO WD 2014-2020*.

!UWAGA! Typ projektu 10.1.B może być realizowany samodzielnie wyłącznie jeśli wiodące i dominujące wsparcie (zarówno merytorycznie, jak i finansowo) skierowane jest do dzieci z niepełnosprawnościami.

10.1.C.

Doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli ośrodków wychowania przedszkolnego, niezbędnych do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w szczególności w zakresie współpracy nauczycieli z rodzicami, w tym radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Wsparcie może być realizowane zwłaszcza przez:

- a) doradztwo, kursy, szkolenia doskonalące, w tym z wykorzystaniem pracy trenerów przeszkolonych w ramach PO WER oraz studia podyplomowe spełniające wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia

przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela oraz inne formy podwyższenia kwalifikacji pod kątem rozwijania u dzieci w wieku przedszkolnym kompetencji kluczowych oraz właściwej postawy (m.in. kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej, ciekawości świata), jak też właściwego wykorzystania narzędzi wspierających pomoc psychologiczno-pedagogiczną;

b) wspieranie istniejących, budowanie nowych i moderowanie sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli;

c) współpracę ze specjalistycznymi ośrodkami, np. specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, ośrodkami wychowania przedszkolnego i szkołami kształcącymi dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami (m.in. praktyki, staże);

d) staże i praktyki nauczycieli realizowane we współpracy z podmiotami z otoczenia szkoły lub placówki systemu oświaty albo instytucjami wspomagającymi przedszkola.

!UWAGA! W przypadku realizacji typu projektu 10.1. C OWP, szkoła, placówka systemu oświaty lub inny podmiot prowadzący działalność o charakterze edukacyjnym lub badawczym przeprowadza i przygotowuje *Diagnozę przygotowania nauczycieli do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz analizę zapotrzebowania OWP na określone umiejętności, kompetencje lub kwalifikacje*. Podmiot przeprowadzający *Diagnozę* powinien skorzystać ze wsparcia instytucji wspomagających OWP, tj. z uwzględnieniem narzędzi i metodologii opracowanych przez MEN i jednostki podległe lub nadzorowane. *Diagnoza* jest zatwierdzona przez organ prowadzący przed złożeniem wniosku o dofinansowanie. *Diagnoza* nie jest załączana do wniosku o dofinansowanie. Najważniejsze wnioski wynikające z *Diagnozy* powinny być zawarte w opisie projektu wraz z oświadczeniem Wnioskodawcy, że w/w *Diagnoza* została zatwierdzona przez organ prowadzący.

Warunki i możliwości realizacji poszczególnych typów projektów znajdują się w Regulaminie konkursu w załączniku nr 4 Standardy realizacji wybranych form wsparcia w ramach Działania 10.1 RPO WD 2014-2020.

!UWAGA! Typ projektu 10.1.C nie może być realizowany samodzielnie. Może stanowić uzupełnienie pozostałych typów projektów. Oznacza to, że formy wsparcia możliwe do realizacji w ramach typu 10.1.C nie mogą stanowić dominującego wsparcia w ramach projektu (zarówno merytorycznie, jak i finansowo).

Weryfikacja spełnienia kryterium odbywa się przede wszystkim poprzez zapisy w pkt. 1.20 WND oraz w pozostałych opisowych częściach WND.

2. Wybór partnerów (kryterium formalne: prawidłowość wyboru partnerów w projekcie)

Należy pamiętać, że w przypadku, gdy Wnioskodawca jest podmiotem, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo Zamówień Publicznych, wybór partnerów spoza sektora finansów publicznych odbywa się z zachowaniem przejrzystości i równego traktowania podmiotów, w szczególności zgodnie z zasadami określonymi w art. 33 ust.2 ustawy wdrożeniowej.

!UWAGA! Wybór partnerów spoza sektora finansów publicznych musi być dokonany przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu partnerskiego.

3. Zapewnienie odpowiedniego poziomu wkładu własnego określonego w regulaminie konkursu (kryterium formalne: wkład własny)

Wnioskodawca zobligowany jest Regulaminem konkursu do wniesienia **wkładu własnego**. Minimalny wkład własny w ramach konkursu dla projektu **typu 10.1.A** wynosi **15%** wydatków kwalifikowalnych

projektu. Minimalny wkład własny w ramach konkurs dla projektów typu **10.1.B** i **10.1.C** wynosi **5%** wydatków kwalifikowalnych projektu.

!UWAGA! W przypadku występowania w projekcie różnych typów projektu, wśród których występuje typ 10.1.A, minimalny wkład własny wynosi 15%. Np. Wnioskodawca zaplanował w projekcie realizację typu wsparcia 10.1.A i 10.1.B, wobec czego jest zobowiązany do wniesienia wkładu własnego w wysokości 15% lub Wnioskodawca zaplanował w projekcie realizację typu wsparcia 10.1.A i 10.1.C, wobec czego jest zobowiązany do wniesienia wkładu własnego w wysokości 15%.

Wkład własny wskazywany jest w *szczegółowym budżecie projektu* w ramach poszczególnych pozycji budżetowych poprzez właściwe wskazanie/zaznaczenie (zgodnie z *Instrukcją wypełniania wniosku*) oraz w części UZASADNIENIE WYDATKÓW w formie uzasadnienia wraz z metodologią wyliczenia kosztu w pkt. 7.4 WND.

!UWAGA! W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, czy wnoszony wkład własny jest wkładem publicznym czy prywatnym. Dopiero po tym należy wskazać pozycje wnoszone jako wkład niepieniężny, jeśli taki będzie w projekcie.

Weryfikacja spełnienia kryterium odbywa się poprzez stwierdzenie, czy Wnioskodawca zapewnił w projekcie wniesienie właściwego poziomu wkładu własnego, określonego w Regulaminie konkursu.

4. Zastosowanie kwoty ryczałtowej w przypadku wartości wkładu publicznego poniżej 100 000 EUR (kryterium formalne: uproszczone metody rozliczania wydatków)

W projekcie, w którym wartość wkładu publicznego (środków publicznych) nie przekracza 100 000 EUR (w ramach niniejszego konkursu jest to kwota 422 160,00 PLN) zastosowano kwoty ryczałtowe, o których mowa w *Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w zakresie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020*.

Optymalny zakres informacji zamieszczony we wniosku:

Pkt. 3.1.2 – należy określić wskaźniki, które zmierzają do realizacji celu projektu - oprócz wskaźników obligatoryjnych, wskazanych w załączniku nr 2 do *Regulaminu konkursu*, należy podać wskaźniki projektowe (własne), np. liczba godzin przeprowadzonych zajęć w ramach podstawy programowej, liczba godzin przeprowadzonych w ramach dodatkowych/specjalistycznych zajęć, liczba dzieci z niepełnosprawnością biorących udział w projekcie, liczba zorganizowanych wyjść/wycieczek, ilość sprzętu zakupionego w ramach wyposażenia OWP). Na ich podstawie, w przypadku projektów ryczałtowych, rozliczane będą także kwoty ryczałtowe zastosowane we wniosku.

Pkt. 4.1 – do poszczególnych zadań należy przyporządkować odpowiednie wskaźniki z określonych poprzednio w punkcie 3.1.2 wniosku oraz wskazać wartość wskaźnika, która zostanie osiągnięta w ramach danego zadania.

Pkt. 4.2 KWOTY RYCZAŁTOWE – w punkcie tym należy wskazać kwoty ryczałtowe, które będą zastosowane w projekcie z przyporządkowaniem do nich odpowiednich zadań. Dla każdej kwoty należy określić wskaźniki rezultatu i produktu oraz dokumenty, które potwierdzą realizację poszczególnych wskaźników, a tym samym zadań.

BUDŻET 5.2 Kwoty ryczałtowe – pole jest wypełniane automatycznie przez system

Pkt. 7.11 Uzasadnienie poszczególnych wydatków wykazanych w *szczegółowym budżecie* (obligatoryjne w przypadku kwot ryczałtowych.)

!UWAGA! Z treści wniosku o dofinansowanie projektu, w sposób nie pozostawiający wątpliwości, powinno wynikać, że Wnioskodawca zamierza rozliczać projekt kwotami ryczałtowymi. W sytuacji, gdy z żadnej części wniosku nie będzie to wynikać, a wartość wkładu publicznego (środków publicznych) w projekcie nie przekracza 100 000 EUR, **kryterium formalne zostanie uznane za niespełnione**.

5. NOWOŚĆ!!! – ZAŁĄCZNIK DO WND *Diagnoza zapotrzebowania na nowe miejsca przedszkolne (kryterium dostępu)*

!UWAGA! Aby kryterium dostępu nr 3 zostało spełnione, w przypadku realizacji typu projektu 10.1.A konieczne jest załączenie do wniosku w SOWA **oświadczenia wskazującego, że przeprowadzono Diagnozę zapotrzebowania na nowe miejsca przedszkolne**, która potwierdza, że liczba nowo tworzonych w ramach projektu miejsc wychowania przedszkolnego odpowiada faktycznemu i prognozowanemu w perspektywie 3-letniej zapotrzebowaniu na tego typu usługi na obszarze realizacji projektu i została ona zatwierdzona przez organ prowadzący oraz uwzględnia plany samorządu gminnego w zakresie tworzenia nowych miejsc przedszkolnych na obszarze realizacji projektu (kryterium dostępu nr 3) - załącznik nr 6 do Regulaminu konkursu. Załącznik stanowi integralną część wniosku o dofinansowanie projektu.

Brak konieczności złożenia podpisu pod Oświadczeniem.

6. Zgodność z przepisami prawa krajowego i unijnego (kryterium horyzontalne)

Kryterium dotyczące zgodności z prawodawstwem krajowym i unijnym weryfikowane jest na podstawie oświadczeń Wnioskodawcy zawartych w części OŚWIADCZENIA WND (dot. mi. in. zgodności w zakresie zamówień publicznych, pomocy publicznej, prawa pracy, kodeksu cywilnego oraz zapisów wniosku o dofinansowanie).

Wykaz podstawowych aktów prawnych obowiązujących Wnioskodawcę zawarty jest w *Regulaminie konkursu*.

7. Zgodność z zasadą zrównoważonego rozwoju (kryterium horyzontalne)

Kryterium dotyczy wpływu realizacji projektu na zasadę zrównoważonego rozwoju, której głównym założeniem jest zachowanie zasobów i walorów środowiska w stanie zapewniającym trwałe możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne, jak i przyszłe pokolenia. Działania te muszą jednocześnie dążyć do zachowania trwałości procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej.

W przypadku projektów edukacyjnych może to być np. ograniczenie ilości wytwarzanych dokumentów papierowych na rzecz informacji dostępnej na nośnikach (np. płyty cd, dvd, pendrive itp.)

!UWAGA! Projekt musi być co najmniej neutralny. Kryterium może zostać również ocenione warunkowo, a wniosek – skierowany do negocjacji.

8. Zgodność z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn (kryterium horyzontalne)

Ocena zgodności projektów współfinansowanych z EFS z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn odbywa się na podstawie tzw. standardu minimum, składającego się z 5 kryteriów. Aby móc uznać standard za spełniony, konieczne jest uzyskanie co najmniej 3 punktów. Kryterium może zostać również ocenione warunkowo, a wniosek – skierowany do negocjacji.

KRYTERIA STANDARDU MINIMUM

1. We wniosku o dofinansowanie projektu podano informacje, które potwierdzają istnienie (albo brak istnienia) barier równościowych w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu;
2. Wniosek o dofinansowanie projektu zawiera działania, odpowiadające na zidentyfikowane bariery równościowe w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu;
3. W przypadku stwierdzenia braku barier równościowych, wniosek o dofinansowanie projektu zawiera działania, zapewniające przestrzeganie zasady równości szans kobiet i mężczyzn, tak aby na żadnym etapie realizacji projektu nie wystąpiły bariery równościowe;
4. Wskaźniki realizacji projektu zostały podane w podziale na płeć i/lub został umieszczony opis tego, w jaki sposób rezultaty projektu przyczynią się do zmniejszenia barier równościowych istniejących w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu;
5. Wniosek o dofinansowanie projektu wskazuje jakie działania zostaną podjęte w celu zapewnienia równościowego zarządzania projektem.

Wyjątki od standardu minimum:

1. Profil działalności Wnioskodawców ze względu na ograniczenia statutowe – ograniczenia statutowe (np. profil szkoły/placówki oświatowej wskazuje na możliwość wsparcia w ramach projektu jedynie dziewczęta lub chłopcy);
2. Zamkniętej rekrutacji – ze względu na zakres oddziaływania.

!UWAGA! w przypadku projektów skierowanych do dzieci w wieku przedszkolnymi oraz nauczycieli z danego/ych ośrodka/ów wychowania przedszkolnego należy pamiętać, że zamknięta rekrutacja będzie miała miejsce w sytuacji, kiedy projekt obejmie - ze względu na swój zasięg oddziaływania - wsparciem wszystkie dzieci lub dzieci i nauczycieli w danym ośrodku wychowania przedszkolnego w odpowiedzi na zdiagnozowane u nich deficyty/potrzeby itd.

Zaleca się aby w przypadku projektów, które należą do wyjątków, również zaplanować działania zapewniające przestrzeganie zasady równości szans kobiet i mężczyzn – pomimo, iż nie będą one przedmiotem oceny za pomocą kryteriów oceny ze standardu minimum.

Czym jest zasada równości szans kobiet i mężczyzn w projektach edukacyjnych współfinansowanych z EFS?

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn, jej rozumienie i przełożenie na praktykę projektową każdorazowo musi wynikać z **analizy**. Analiza sytuacji dziewczynek i chłopców (dzieci w wieku przedszkolnym)/ kobiet i mężczyzn (nauczyciele) oraz barier równości jest podstawą do stwierdzenia, czy i w jakim stopniu nierówności występują. Jej celem jest pokazanie, za pomocą danych jakościowych i/lub ilościowych, w jakiej sytuacji znajdują się dziewczynki i chłopcy, kobiety i mężczyźni, wchodzący w skład grupy docelowej. Czy w ich położeniu występują różnice? Jakie to są różnice? Czy któraś płęć znajduje się w gorszym położeniu? Wpisanie do wniosku słów: „dyskryminacja”, „nierówności”, „równy dostęp” lub stwierdzeń typu: „Będziemy w każdym działaniu przestrzegać zasady równości”, jeśli nie mają one odzwierciedlenia w uzasadnieniu potrzeby realizacji, celach i konkretnych działaniach, w żaden sposób nie gwarantuje spełnienia standardu minimum w zakresie równości szans kobiet i mężczyzn. **!UWAGA!** Liczba dziewczynek i chłopców w wieku przedszkolnym na terenie realizacji projektu to nie jest nierówność płci, ale fakt demograficzny. Zapisy typu: „55% dzieci uczestników projektu to będą dziewczynki” „Przy rekrutacji pierwszeństwo będą miały dziewczynki” są sprzeczne z zasadą równego traktowania. Celem projektów edukacyjnych w kontekście zasady równości szans powinno być przygotowanie dziewczynek i chłopców (dzieci w wieku przedszkolnym) do pełnienia ról społecznych i zawodowych oraz osłabienie istniejących barier równości i stereotypów (dzieci, nauczyciele).

Wskazówki, w jaki sposób przygotować projekt pod kątem równości szans kobiet i mężczyzn znajdują się w załączniku nr 2 do *Instrukcji wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu* (Instrukcja do standardu minimum realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn).

Prezentacja dotycząca zasady równości szans kobiet i mężczyzn dla działania 10.1 jest dostępna tutaj: <http://rpo.dolnyslask.pl/pazdziernik-26-spotkanie-informacyjne-dotyczace-dzialania-10-1-zapewnienie-rownego-dostepu-do-wysokiej-jakosci-edukacji-przedszkolnej/>

9. Zgodność z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (kryterium horyzontalne)

Wskazane kryterium dotyczy spełnienia przez projekt zasady równości szans i niedyskryminacji (zasada równości szans kobiet i mężczyzn stanowi przedmiot odrębnego kryterium: *Zgodność z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn*, dedykowanego tylko i wyłącznie tej zasadzie).

Szczegółowe zasady niedyskryminacji (w tym niedyskryminacji ze względu na niepełnosprawność) znajdują się w dokumencie *Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020*.

!UWAGA! Dopuszcza się neutralność projektu. Jeżeli Wnioskodawca uznaje, że jego projekt lub produkty projektu mają neutralny wpływ na realizację tej zasady, wówczas taką deklarację wraz z uzasadnieniem powinien zawrzeć w treści wniosku o dofinansowanie. Neutralność projektu musi wynikać wprost z zapisów wniosku o dofinansowanie. Kryterium może zostać również ocenione warunkowo, a wniosek – skierowany do negocjacji.

CZĘŚĆ II

Kryteria merytoryczne (Karta Oceny Merytorycznej część B)

Charakterystyka projektu

Pkt. 3.1 WND (3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4) Diagnoza potrzeb, cele, wskaźniki, źródła weryfikacji,

3.1.1 Diagnoza potrzeb – uzasadnienie realizacji projektu

Z diagnozy potrzeb powinno jasno wynikać, że istnieje problem **braku miejsc przedszkolnych** na obszarze realizacji projektu. Ponadto, jeśli zaplanowano zajęcia dodatkowe (Typ B) należy przedstawić informacje dotyczące braku takich zajęć i uzasadnić potrzebę ich realizacji (na podstawie problemów, trudności, jakie mają dzieci objęte projektem). Informacje te powinny potwierdzać **niewystarczające wsparcie dzieci w zakresie stwierdzonych deficytów oraz wyrównania szans edukacyjnych**. W przypadku wspierania nauczycieli należy przedstawić informacje, które potwierdzą potrzebę **doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli ośrodków wychowania przedszkolnego objętych projektem** w zakresie niezbędnym do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Realizacja projektu ma być odpowiedzią na wskazane we wniosku problemy, dlatego powinny być one opisane w sposób konkretny, z uwzględnieniem aktualnych danych liczbowych (np. z podaniem liczby istniejących i brakujących miejsc przedszkolnych, liczby dzieci w wieku przedszkolnym, których dotyczy dany problem, liczby nauczycieli, którzy wymagają dodatkowego przeszkolenia z danego zakresu).

Opis problemów/potrzeb powinien korespondować z typami operacji wskazanymi we wniosku w pkt. 1.20 *Typ projektu*.

W przypadku objęcia wsparciem kilku ośrodków wychowania przedszkolnego diagnoza powinna odnosić się do każdej z nich z osobna oraz powinna pokazywać problemy wszystkich grup docelowych, które będą objęte wsparciem (szkoły, jej uczniów i nauczycieli/pracowników pedagogicznych).

WAŻNE! Z diagnozy powinno wprost wynikać istnienie problemu (niewystarczająca liczba ośrodków/miejsc przedszkolnych), któremu może zaradzić realizacja projektu; problem ten powinien zostać jednoznacznie zdefiniowany,

- należy wykazać we wniosku faktyczne zapotrzebowanie na zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych,
- niezbędna jest zarówno diagnoza stanu obecnego, jak i prognoza zapotrzebowania na te miejsca w przyszłości (obejmująca m.in. aspekty zmian demograficznych i prawnych – **perspektywa 3-letnia**),
- powyższa prognoza powinna obejmować okres realizacji i okres trwałości projektu (co najmniej 2 lata od zakończenia realizacji projektu), bez tego nie można stwierdzić, czy na danym obszarze faktycznie występuje potrzeba i możliwość realizacji projektu,
- we wniosku powinny się znaleźć następujące informacje: Ile miejsc przedszkolnych zapewnia organ prowadzący?, Ile jest miejsc przedszkolnych dostępnych na obszarze realizacji projektu?, Ile jest dzieci w wieku przedszkolnym na danym obszarze?, Jaki procent z nich nie jest objęty edukacją przedszkolną?;
- należy również przeanalizować stopień zainteresowania edukacją przedszkolną rodziców dzieci nieuczęszczających do przedszkoli,
- w przypadku chęci zorganizowania edukacji przedszkolnej na terenach różnych gmin diagnoza powinna odnosić się do każdej z nich z osobna.

Jak opisać problem/potrzebę?

- **w sposób precyzyjny i jednoznaczny** – należy podać dane liczbowe, aktualne dane statystyczne oraz wskazać źródło ich pochodzenia, informacje nt. konsultacji propozycji projektu w środowisku, w którym ma być realizowany
- **opisany problem powinien dotyczyć grupy docelowej objętej wsparciem**
- z uwzględnieniem **sytuacji kobiet i mężczyzn**
- właściwie wskazany problem/potrzeba stanowi punkt wyjścia do sformułowania celu głównego projektu, który ma być pozytywnym obrazem sytuacji problemowej i pożądanym stanem do osiągnięcia w przyszłości. Precyzyjne wskazanie problemu stanowi jeden z kluczowych czynników powodzenia realizacji projektu.

Uwzględnienie w diagnozie analizy sytuacji kobiet i mężczyzn:

w opisie problemu należy uwzględnić informacje wskazujące na istnienie barier równościowych lub ich brak przy użyciu danych jakościowych i/lub ilościowych w podziale na płeć, w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu.

!UWAGA! Liczba dziewczynek i chłopców w wieku przedszkolnym na terenie realizacji projektu **to nie jest nierówność płci, ale fakt demograficzny**. Analiza sytuacji kobiet i mężczyzn w projektach edukacyjnych polega na pokazaniu liczby dziewczynek/chłopców, którzy są grupą docelową projektu oraz odniesieniu się do istniejących barier równości w obszarze edukacji. Jeśli wszystkie dzieci otrzymują tę samą ofertę edukacyjną, to celem projektodawcy nie jest zmiana istniejących proporcji. Liczby w podziale na płeć są ważne w przypadku, gdy wsparcie w ramach projektu kierujemy tylko do części dzieci. W takim wypadku, projekt powinien zakładać rekrutację do projektu zapewniającą udział dziewczynek i chłopców proporcjonalny do ich udziału w grupie wszystkich dzieci w danej ośrodku wychowania przedszkolnego.

!UWAGA! Załączane w SOWA oświadczenie dotyczące przeprowadzenia diagnozy potwierdzającej zapotrzebowanie na nowe miejsca przedszkolne, które mają być utworzone w ramach projektu, nie zwalnia Wnioskodawcy z obowiązku opisanego w pkt. 3.1.1 wniosku problemów/potrzeb wynikających z przeprowadzonej uprzednio diagnozy.

3.1.2 Cel szczegółowy osi priorytetowej i wskaźniki realizacji celu

Wnioskodawca wybiera **cel szczegółowy osi priorytetowej**, do którego przyczyni się realizacja projektu, z listy rozwijanej w generatorze SOWA.

Następnie ustala **wskaźniki** (wskaźniki rezultatu i produktu), przypisuje im wartości w podziale na pięć (wartość bazowa i docelowa), a także podaje **źródła weryfikacji** poszczególnych wskaźników oraz **częstotliwość ich pomiaru**. Wskaźniki powinny w sposób precyzyjny i mierzalny umożliwić weryfikację stopnia realizacji celu głównego projektu.

UWAGA! Wartość bazowa większa od 0 powinna wynikać z analizy problemu/potrzeby!

Przedstawione w projekcie **wskaźniki** powinny wynikać ze zdiagnozowanego problemu i być:

- **precyzyjne i mierzalne** tzn. spełniać regułę **CREAM**, czyli:

- Precyzyjne – jasno zdefiniowane i bezsporne (**C** - clear);
- Odpowiadające przedmiotowi pomiaru i jego oceny (**R** - relevant);
- Ekonomiczne – mogą być mierzone w ramach racjonalnych kosztów (**E** – economic);
- Adekwatne – dostarczające wystarczającej informacji nt. realizacji projektu (**A** – adequate);
- Mierzalne – łatwe do zmierzenia i podlegające niezależnej walidacji (**M** – monitorable)

- **adekwatne do form wsparcia** zaplanowanych w projekcie (mają służyć pomiarowi działań i celu założonego w projekcie)

- **wartości wskaźników** zgodne z opisem problemu, celem projektu, realne do osiągnięcia,

Źródła weryfikacji - powinny odpowiadać charakterowi wskaźnika, być adekwatne do danego wskaźnika i wiarygodne, muszą umożliwić weryfikację osiągnięcia danego wskaźnika.

Częstotliwość pomiaru wskaźników - powinna być adekwatna dla specyfiki projektu, umożliwić ich właściwy pomiar (zależy od czasu trwania projektu i zakończenia poszczególnych zadań).

!UWAGA! Wnioskodawca zobowiązany jest do monitorowania w projekcie wskaźników programowych określonych w RPO WD 2014-2020:

Wskaźniki produktu:

- Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie

- Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej

- Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu

Powyższe wskaźniki są obligatoryjne dla Działania 10.1, jeśli Wnioskodawca realizuje formę wsparcia w ramach projektu, która przyczynia się do osiągnięcia wskazanych wyżej wskaźników (są wybierane z listy rozwijanej dostępnej w SOWA).

Uwaga! Nastąpiły zmiany w zakresie definicji powyższych wskaźników (Załącznik nr 2: Lista wskaźników na poziomie projektu dla Działania 10.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej do Regulaminu konkursu).

!UWAGA! Wnioskodawca zobowiązany jest do monitorowania w projekcie bez konieczności podawania wartości docelowej większej od 0 **wszystkich wspólnych wskaźników produktu (tzw. wskaźniki horyzontalne)** z listy WLWK, stanowiącej Załącznik nr 2 do Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020:

- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
- Liczba osób objętych szkoleniami/ doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych
- Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami
- **Liczba podmiotów wykorzystujących technologie informacyjno–komunikacyjne (TIK) (NOWY WSKAŹNIK)**

Uwaga! Nastąpiły zmiany w zakresie definicji powyższych wskaźników (Załącznik nr 2: Lista wskaźników na poziomie projektu dla Działania 10.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej do Regulaminu konkursu).

Wskaźniki horyzontalne wymienione powyżej są obligatoryjne dla każdego naboru i dla każdego projektu.

!UWAGA! Z listy rozwijanej należy wybierać jedynie te wskaźniki, które są wskazane w *Regulaminie konkursu* (mimo technicznej możliwości w SOWA), NIE należy używać wskaźników kluczowych z innych działań!

Ponadto w przypadku realizacji projektów rozliczanych kwotami ryczałtowymi wskazane jest ustalenie i podanie **wskaźników projektowych** (własnych, zgodnych ze specyfiką projektu), które posłużą do rozliczenia ustalonych kwot ryczałtowych. Podanie wskaźników projektowych może się okazać niezbędne do prawidłowego rozliczenia efektów realizacji projektów.

Wskaźniki w miarę możliwości powinny być podane w podziale na płeć: kobiety i mężczyźni.

Przykład:

Wskaźnik produktu: Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie

Źródło weryfikacji: Arkusz organizacyjny przedszkola, opinie Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej oraz Straży Pożarnej, protokoły odbioru prac adaptacyjnych, opinie, wpis do ewidencji szkół i placówek niepublicznych

Częstotliwość pomiaru wskaźników: monitoring wskaźnika – od momentu po uzyskaniu wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych

Wskaźnik produktu: Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej

Źródło weryfikacji: Deklaracje uczestnictwa złożone przez rodziców/opiekunów prawnych, umowa z rodzicem/opiekunem prawnym dzieci objętych projektem, dzienniki zajęć, listy obecności

Częstotliwość pomiaru wskaźników: monitoring wskaźnika – w momencie przystąpienia dziecka do projektu, zajęć dodatkowych mierzony raz na kwartał i na zakończenie realizacji projektu.

Wskaźnik rezultatu: Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu

Źródło weryfikacji: dokumenty poświadczające podniesienie kompetencji (certyfikat/świadectwo) wyniki egzaminów końcowych kursu, szkolenia, listy obecności

Częstotliwość pomiaru wskaźników: Raz na kwartał, zgodnie z harmonogramem składania wniosków o płatność oraz na zakończenie realizacji projektu – końcowy pomiar

3.1.3 Wpływ rezultatów na sytuację kobiet i mężczyzn

Należy wskazać, jak rezultaty projektu przyczynią się do zmniejszenia zdefiniowanych barier równościowych w obszarze tematycznym i/lub zasięgu oddziaływania projektu.

3.1.4 Cel główny projektu wraz z uzasadnieniem

Należy wskazać cel główny projektu, który powinien być prawidłowo skonstruowany, tzn.:

- wynikać bezpośrednio ze zdiagnozowanych problemów
- być konkretny i mierzalny - odpowiadać na pytania co? gdzie? dla kogo? kiedy? zostanie osiągnięte w wyniku realizacji projektu
- opisywać stan docelowy, a nie środek do jego realizacji czy działanie, np. wzrost, zwiększenie itd. (odzwierciedlenie sytuacji pożądanej w przyszłości, która zostanie osiągnięta dzięki realizacji projektu
- być zgodny z działaniem, poddziałaniem, w ramach którego realizowany jest projekt
- przyczynić się do osiągnięcia właściwego celu szczegółowego RPO WD 2014-2020.

Przykład: *Celem głównym projektu jest poprawa dostępności i jakości edukacji przedszkolnej poprzez utworzenie X-liczby miejsc przedszkolnych w gminie Y oraz organizację dodatkowych zajęć edukacyjnych i specjalistycznych, wyrównujących szanse edukacyjne dzieci w zakresie stwierdzonych deficytów, a także podniesienie poziomu kompetencji nauczycieli planowanych do zatrudnienia w przedszkolu w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi poprzez objęcie ich kursami w okresie od.....do.*

Pkt. 3.2 WND Grupy docelowe

Założona w projekcie **grupa docelowa** powinna być:

- zgodna z opisem problemu zawartym w punkcie 3.1.1, czyli wsparcie powinno być skierowane do osób (dzieci w wieku przedszkolnym, nauczycieli i pracowników pedagogicznych przedszkoli oraz kadry przedszkoli)/ nowo utworzonych i istniejących przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego we wskazanym zakresie zdiagnozowanego problemu
- rodzice dzieci uczęszczających do ośrodków wychowania przedszkolnego również mogą stanowić grupę docelową w zakresie stanowiącym główny przedmiot konkursu,
- należy opisać wszystkie grupy uczestników projektu z podaniem głównych ich cech, które wynikają z analizy problemu (np. grupy dzieci w wieku przedszkolnym biorących udział w poszczególnych zajęciach, mających poszczególne problemy, nauczyciele wymagający doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji), **w podziale na płeć**
- należy podać informacje dotyczące liczby osób planowanych do objęcia wsparciem (np. liczba dzieci lub dzieci i nauczycieli, objętych projektem, liczba dzieci biorących udział w poszczególnych dodatkowych zajęciach edukacyjnych i specjalistycznych, liczba nauczycieli wymagających doskonalenia umiejętności, kompetencji lub **w podziale na płeć**.

W opisie grupy docelowej powinny też zostać wskazane:

- **bariery uczestnictwa**, czyli czynniki, które mogą zniechęcić do udziału w projekcie lub uniemożliwić uczestnictwo, w tym bariery, na które napotykają **kobiety i mężczyźni**, oraz bariery uniemożliwiające udział **osobom z niepełnosprawnościami** (np. brak świadomości nt. potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności) oraz opisać sposób ich łagodzenia/pokonania, np. bariera geograficzna – zorganizowanie dla dzieci z niepełnosprawnością transportu (z miejsca zamieszkania do OWP i z powrotem), brak świadomości rodziców na temat znaczenia edukacji przedszkolnej – zorganizowanie spotkań dla rodziców uświadamiających wagę edukacji przedszkolnej
- **analiza potrzeb i oczekiwań** uczestników, przeprowadzona na podstawie badań własnych z podaniem terminu badania, grupy, na której badanie zostało przeprowadzone, oceny,

czy zaplanowane działania odpowiadają na oczekiwania uczestników – wszystko to ma służyć minimalizacji zagrożenia niezrealizowania celu projektu

- **skala zainteresowania udziałem w projekcie**, proponowanej formie wsparcia, wraz z podaniem wiarygodnego źródła informacji i okresu, do którego się odnoszą.

Jeśli na etapie diagnozy nie zostaną stwierdzone specyficzne potrzeby osób z niepełnosprawnościami, w przypadku ich wystąpienia możliwe będzie zastosowanie mechanizmu racjonalnych usprawnień, który szczegółowo został opisany w Regulaminie konkursu.

REKRUTACJA

- założony sposób rekrutacji powinien być adekwatny w stosunku do grupy docelowej oraz zdiagnozowanego problemu

- kryteria rekrutacji należy określić tak, by były spójne z opisem wymienionych problemów i przyczyniały się do ich rozwiązania (założone kryteria rekrutacji muszą umożliwiać wyłonienie do wsparcia tych osób, które faktycznie potrzebują pomocy w określonym zakresie, np. w przypadku rodziców samotnie wychowujących dzieci lub w przypadku rodzin wielodzietnych zastosowanie kryteriów premiujących te grupy)

- do każdego typu wsparcia oraz grupy docelowej powinny zostać założone odrębne, adekwatne mierzalne kryteria rekrutacji

- opis przebiegu rekrutacji powinien być szczegółowy, ze wskazaniem technik, narzędzi, metod oraz dokumentów, na podstawie których zostanie przeprowadzona rekrutacja, dopasowany do grupy odbiorców i charakterystyki projektu

- należy podać czas i miejsce rekrutacji oraz osobę odpowiedzialną za jej przeprowadzenie

- sposób i katalog rekrutacji uczestników i uczestniczek projektu **powinien uwzględniać zasadę równości szans kobiet i mężczyzn**, w odpowiedzi na zidentyfikowane bariery równości oraz **dostępność dla osób z niepełnosprawnościami**, niwelujący nierówności w tym zakresie.

Pkt. 3.3 WND Ryzyko nieosiągnięcia założeń projektu

W przypadku projektów, których wartość wynosi co najmniej 2 mln konieczny jest opis **sposobu zarządzania ryzykiem**, czyli sposób identyfikacji, analizy oraz reakcji na ryzyko nieosiągnięcia wskaźników rezultatu i niezrealizowania projektu z pierwotnymi założeniami.

We wniosku o dofinansowanie powinien zostać przedstawiony **opis ryzyka** dla wszystkich wskaźników rezultatu określonych w pkt. 3.1.2 wniosku oraz zaproponowane odpowiednie **działania**, które Wnioskodawca podejmie w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka (zapobieganie) lub w przypadku wystąpienia ryzyka zminimalizowania jego skutków.

Pkt. 4.1 WND Zadania

DZIAŁANIA

- muszą zawsze wynikać ze zdiagnozowanych problemów/potrzeb

- muszą przyczyniać się do osiągnięcia założonego celu projektu, czyli za ich pomocą przedstawione w pkt. 3.1.1 wniosku o dofinansowanie projektu problemy muszą zostać rozwiązane lub złagodzone

- w każdym zadaniu należy wskazać, w jakich miesiącach będzie ono realizowane, kto z kadry będzie odpowiedzialny za jego realizację (ewentualnie w przypadku projektu partnerskiego informację, który z partnerów będzie odpowiedzialny za realizację danego działania/zadania)

- w przypadku tworzenia nowych miejsc przedszkolnych należy opisać, gdzie i kiedy te miejsca zostaną utworzone oraz będą funkcjonowały, jaka będzie liczebność poszczególnych grup, należy zamieścić opis zajęć w ramach czasu bezpłatnego nauczania, liczbę nauczycieli przypadających na grupę; w przypadku zajęć dodatkowych i specjalistycznych dla dzieci należy dokładnie wskazać, kto będzie uczestniczył w danym typie zajęć, a także podać informacje organizacyjne, tj. liczbę dzieci biorących udział w danym typie zajęć, liczbę grup zajęciowych, liczebność tych grup, liczbę godzin przypadających na jedną grupę/dziecko w wieku przedszkolnym, częstotliwość zajęć, kiedy zajęcia

będą realizowane oraz wskazanie kto będzie zaangażowany do prowadzenia zajęć; w przypadku wsparcia nauczycieli należy podać formę wsparcia (np. kurs, szkolenie, doradztwo, staż, praktyka itd.) oraz informacje dotyczące sposobu jej organizacji, tj. miejsce prowadzenia zajęć, liczbę edycji kursu, liczbę grup, warunki do jej rozpoczęcia, planowane terminy rozpoczęcia i zakończenia, planowane harmonogramy kursu/szkolenie itd. z liczbą godzin szkoleniowych, zaangażowaną kadrę, ramowy opis programu nauczania, materiały szkoleniowe, jakie zostaną przekazane uczestnikom

- zaplanowane wycieczki/wyjścia poza teren ośrodka wychowania przedszkolnego powinny być opisane z podaniem celu, miejsca wyjścia/wyjazdu, czasu trwania, liczby uczestników (dzieci i opiekunów), zakresu tematycznego oraz osiągniętych w jego wyniku rezultatów

- poszczególne zadania powinny być wskazane zgodnie z chronologią wskazaną w Harmonogramie

- zadania powinny być zaplanowane racjonalnie, tj. nie należy ich niepotrzebnie rozciągać w czasie, w miarę możliwości zadania niezależne powinny być realizowane równocześnie, tak by nie wydłużać niepotrzebnie okresu realizacji projektu

- w przypadku planowania form wsparcia o charakterze psychologiczno-pedagogicznym należy zwrócić szczególną uwagę na uregulowania zawarte w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2013 poz. 532)*.

!UWAGA! Typy możliwych do realizacji operacji, a w ich ramach działań, zostały szczegółowo wskazane w *Regulaminie konkursu* oraz w części I niniejszego poradnika.

Działania w zakresie spełnienia standardu minimum - zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

W przypadku zidentyfikowania barier równościowych, Wnioskodawca powinien zaplanować działania niwelujące te bariery. W przypadku stwierdzenia braku barier równościowych wnioski powinien zawierać działania zapewniające przestrzeganie zasady równości szans płci, tak aby ewentualne bariery nie pojawiły się na żadnym etapie realizacji projektu.

!UWAGA! Zalecane jest, aby w przypadku projektów, które należą do wyjątku od standardu minimum, również zaplanować w projekcie działania zapewniające przestrzeganie równości szans kobiet i mężczyzn.

Przykłady działań równościowych:

- różnorodne formy edukacyjne (gry i zabawy) pokazujące, czym są stereotypy i jak mogą krzywdzić (np. zajęcia wykorzystujące postaci z bajek, ich cechy charakteru, działania, wybory przed jakimi stają, relacje między dziewczynkami i chłopcami),

- zajęcia, które nie utrwalają stereotypów na temat kobiet i mężczyzn, dziewczynek i chłopców, lecz je przełamują (np. warto podjąć wysiłek znalezienia zabawek dla dziewczynek, które nie są kuchenkami i przedmiotami do sprzątnia lub prania, a zainteresować je np. klockami, imitacjami sprzętu elektronicznego typu „zabawkowy komputer”); warto zachęcać też dziewczynki i chłopców do podejmowania obowiązków i zadań, które od dziewczynek będą wymagały siły fizycznej i odwagi, a od chłopców odpowiedzialności i empatii,

- zajęcia, podczas których prezentowane są kobiety ważne w życiu społecznym, politycznym i gospodarczym,

- organizacja spotkań z przedstawicielami różnych zawodów (np. policjantami/policjantkami, lekarzami/lekarkami) tak, aby dzieci poznawały w danej roli zarówno kobiety i mężczyzn,

- zapewnienie dziewczynkom i chłopcom możliwości równego udziału w oferowanych zajęciach, w tym zachęcanie i ośmielanie dzieci do przełamywania stereotypów

- zajęcia dotyczące języka, uwrażliwiające na formy męskie i żeńskie nazw zawodów; wykorzystujące przysłowia odnoszące się do kobiet i mężczyzn.

Do poszczególnych zadań należy przyporządkować adekwatne wskaźniki realizacji celu, podane uprzednio w pkt. 3.1.2 WND.

HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTU

Harmonogram planowanych zadań powinien:

- uwzględniać poszczególne **etapy** wskazane w opisie zadań oraz być spójny z opisem zadań projektowych wskazanych w pkt. 4.1 wniosku,
- być **racjonalny** w stosunku do przedstawionego zakresu zadań w projekcie,
- lokować zadania racjonalnie w czasie, tak aby nie ponosić kosztów stałych projektu, np. poprzez jego nieuzasadnione wydłużenie.

Czytelny harmonogram projektu umożliwia łatwą identyfikację zadań i poszczególnych etapów tych zadań w czasie oraz wskazuje ich chronologiczne ułożenie.

!UWAGA! Wnioskodawcy są zobowiązani do wyodrębnienia w Harmonogramie rzeczowo-finansowym realizacji projektu ETAPU działalności bieżącej nowo utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego uwzględniającego okres finansowania działalności bieżącej nowoutworzonych miejsc przedszkolnych.

Pkt. 4.2 WND Kwoty ryczałtowe

W punkcie tym należy wskazać kwoty ryczałtowe, które będą zastosowane w projekcie z przyporządkowaniem do nich odpowiednich zadań. Dla każdej kwoty należy określić wskaźniki rezultatu i produktu oraz dokumenty, które potwierdzą realizację poszczególnych wskaźników, a tym samym zadań.

Przykładowe dokumenty: arkusz organizacyjny przedszkola, protokoły z przekazania sprzętu/pomocy dydaktycznych/materiałów dydaktycznych, certyfikaty, lista wydanych certyfikatów, dokumentacja zdjęciowa, analizy i raporty wytworzone w ramach projektu.

Pkt. 4.3 WND Potencjał Wnioskodawcy i Partnerów

Opisywany przez Wnioskodawcę potencjał podlega weryfikacji w zakresie kwestii finansowych, kadrowych oraz technicznych.

W zakresie **potencjału finansowego** należy podać zasoby finansowe, które wniosą do projektu Wnioskodawca oraz partnerzy. Wnioskodawca ma możliwość wskazania również środków finansowych, które potrafi zmobilizować w społeczności lokalnej, w związku z planowanym do realizacji projektem.

W zakresie **potencjału kadrowego** należy go opisać poprzez wskazanie kluczowych osób, jakie zostaną zaangażowane do realizacji projektu wraz z podaniem ich funkcji w projekcie, syntetycznym opisaniem doświadczenia – i o ile to możliwe – wskazaniem tych osób z imienia i nazwiska (ze strony Wnioskodawcy i partnera). Należy wskazać tylko posiadany potencjał kadrowy, a więc w szczególności osoby na stałe współpracujące i planowane do oddelegowania do projektu.

W zakresie **potencjału technicznego** należy wskazać sprzęt i zasoby lokalowe, które mają być wykorzystane w ramach projektu, z przypisaniem ich do poszczególnych zadań. Nie dotyczy to potencjału technicznego, jakiego Wnioskodawca nie posiada, ale dopiero planuje zakupić ze środków projektu, ani potencjału, który nie będzie wykorzystywany do celów realizacji projektu.

Pkt. 4.4 WND Doświadczenie Wnioskodawcy i Partnerów

Potencjał społeczny Wnioskodawcy i partnerów powinien wskazywać na „zakorzenie” działań w przeszłości w okresie ostatnich 3 lat w stosunku do roku, w którym składany jest wniosek:

- w **obszarze**, w którym udzielane będzie wsparcie,
- na **rzecz grupy docelowej** objętej projektem oraz
- na **terytorium** realizacji projektu.

Kryterium to służy weryfikacji wiarygodności Wnioskodawcy i partnerów pod kątem skutecznej realizacji projektu. Doświadczenie może dotyczyć różnego rodzaju przedsięwzięć, nie tylko tych realizowanych przy udziale funduszy strukturalnych. Wnioskodawca powinien przede wszystkim uzasadnić, w jakim zakresie doświadczenie jego i partnerów (jeśli dotyczy) jest adekwatne do realizacji projektu.

!UWAGA! Należy też wskazać instytucje, które mogą potwierdzić opisany potencjał społeczny Wnioskodawcy i partnerów.

Pkt. 4.5 WND Sposób zarządzania projektem

SPOSÓB ZARZĄDZANIA

- należy wymienić skład zespołu zarządzającego wraz z podaniem stanowisk, zakresu ich głównych obowiązków, wymiaru czasu pracy, wymaganych kompetencji na dane stanowisko oraz podział ról i zadań w zespole zarządzającym; w miarę możliwości należy podać osoby wchodzące w skład kadry z imienia i nazwiska
- należy opisać sposób podejmowania decyzji, sposób komunikacji, częstotliwość spotkań zespołu zarządzającego, podjęcie działań zapobiegawczych i naprawczych;
- liczba osób w zespole zarządzającym oraz ich wymiary czasu pracy powinny być adekwatne w stosunku do liczby przedszkoli/innych form wychowania przedszkolnego szkół w projekcie, liczby dzieci w wieku przedszkolnym oraz nauczycieli, stopnia złożoności projektu. Podczas dokonywanej oceny merytorycznej wniosku o dofinansowania projektu badana jest efektywność i racjonalność składu kadrowego projektu i jego działań, także poprzez wskazania odnoszące się do niezbędnej liczby osób wchodzących w skład kadry zarządzającej oraz kadry obsługowej projektu, niezbędnego wymiaru czasu pracy w stosunku do złożoności projektu, jej doświadczenie
- zakresy obowiązków kadry zarządzającej nie mogą się pokrywać;
- w opisie zarządzania należy ująć aspekt zarządzania projektem w świetle struktury podmiotu będącego Wnioskodawcą.

Przykłady działań równościowych w zakresie zarządzania projektem:

- zapewnienie możliwości elastycznego czasu pracy
- określenie obowiązków związanych z realizacją zasady równości szans kobiet i mężczyzn w projekcie (np. zbieranie danych o uczestnikach, monitorowanie wskaźników i sprawozdawczość w podziale na płeć, przygotowywanie materiałów informacyjnych z uwzględnieniem problematyki równościowej)
- włączenie do projektu osób lub organizacji posiadających wiedzę i doświadczenie w prowadzeniu działań z zachowaniem zasady równości szans
- zapewnienie udziału w procesie podejmowania decyzji w projekcie kobiet i mężczyzn (np. rady partnerskie, komisje rekrutacyjne).

BUDŻET PROJEKTU

Budżet projektu ma charakter zadaniowy. W szczegółowym budżecie powinny być wskazane poszczególne wydatki w ramach zadań w poszczególnych latach, w trakcie których będzie realizowany projekt. Należy zwrócić uwagę na wypełnienie wszystkich pól i wskazanie odpowiednich wartości, wskazanie prawidłowych jednostek miary, wydatków w ramach cross-finansingu, środków trwałych o wartości równej i powyżej 3 500,00 PLN netto, wkładu własnego publicznego i/lub prywatnego, w tym wkładu niepieniężnego (jeśli dotyczy), kosztów pośrednich, wkładu własnego.

Cross-financing w przypadku projektów współfinansowanych EFS może dotyczyć wyłącznie:

- zakupu nieruchomości
- zakupu infrastruktury, przy czym poprzez infrastrukturę rozumie się elementy nieprzenośne, na stałe przytwierdzone do nieruchomości, np. wykonanie podjazdu do budynku, zainstalowanie windy w budynku
- dostosowania lub adaptacji (prace remontowo-wykończeniowe) budynków i pomieszczeń.

Cross-financing nie może dotyczyć kosztów pośrednich

Limity dotyczące wydatków w ramach cross-finansingu i środków trwałych:

10% wartości środków unijnych na cross-financing

30% wartości projektu łącznie na środki trwałe o wartości jednostkowej równej i wyższej niż 3 500,00 PLN netto oraz na cross-financing

I UWAGA! Obowiązuje Katalog stawek maksymalnych – limity dla wskazanych kosztów znajdują się w załączniku nr 4 do *Regulaminu konkursu (wynagrodzenia nauczycieli, psychologa, pedagoga, logopedy, stawki dla poszczególnych elementów wyposażenia placu zabaw, koszty związane z dostosowaniem sanitariatów do potrzeb dzieci, koszty wyposażenia i doposażenia kuchni, wydatki związane z zakupem mebli i wyposażenia, zabawek, pomocy dydaktycznych i artykułów plastycznych oraz sprzętu typu komputer, tablica interaktywna, urządzenie wielofunkcyjne, drukarka, aparat fotograficzny, telewizor.*

Koszty pośrednie rozliczane są wyłącznie z wykorzystaniem następujących stawek ryczałtowych:

- 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich* do 830 tys. PLN łącznie,
- 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich* powyżej 830 tys. PLN do 1 740 tys. PLN łącznie,
- 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich* powyżej 1 740 tys. PLN do 4 550 tys. PLN łącznie,
- 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich* przekraczającej 4 550 tys. PLN

* z pomniejszeniem kosztu racjonalnych usprawnień, o których mowa w Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020

Koszty pośrednie stanowią koszty administracyjne związane z obsługą projektu, w szczególności:

- a) koszty koordynatora lub kierownika projektu oraz innego personelu bezpośrednio zaangażowanego w zarządzanie, rozliczanie, monitorowanie projektu lub prowadzenie innych działań administracyjnych w projekcie, w tym w szczególności koszty wynagrodzenia tych osób, ich delegacji służbowych i szkoleń oraz koszty związane z wdrażaniem polityki równych szans przez te osoby,
- b) koszty zarządu (koszty wynagrodzenia osób uprawnionych do reprezentowania jednostki, których zakresy czynności nie są przypisane wyłącznie do projektu, np. kierownik jednostki),
- c) koszty personelu obsługowego (obsługa kadrowa, finansowa, administracyjna, sekretariat, kancelaria, obsługa prawna, w tym ta dotycząca zamówień) na potrzeby funkcjonowania jednostki,
- d) koszty obsługi księgowej (koszty wynagrodzenia osób księgujących wydatki w projekcie, w tym koszty zlecenia prowadzenia obsługi księgowej projektu biurowemu rachunkowemu),
- e) koszty utrzymania powierzchni biurowych (czynsz, najem, opłaty administracyjne) związanych z obsługą administracyjną projektu,

- f) wydatki związane z otwarciem lub prowadzeniem wyodrębnionego na rzecz projektu subkonta na rachunku bankowym lub odrębnego rachunku bankowego,
- g) działania informacyjno-promocyjne projektu (np. zakup materiałów promocyjnych i informacyjnych, zakup ogłoszeń prasowych, utworzenie i prowadzenie strony internetowej o projekcie, oznakowanie projektu, plakaty, ulotki, itp.),
- h) amortyzacja, najem lub zakup aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych) używanych na potrzeby osób, o których mowa w lit. a - d,
- i) opłaty za energię elektryczną, ciepłą, gazową i wodę, opłaty przesyłowe, opłaty za odprowadzanie ścieków w zakresie związanym z obsługą administracyjną projektu,
- j) koszty usług pocztowych, telefonicznych, internetowych, kurierskich związanych z obsługą administracyjną projektu,
- k) koszty usług powielania dokumentów związanych z obsługą administracyjną projektu,
- l) koszty materiałów biurowych i artykułów piśmienniczych związanych z obsługą administracyjną projektu,
- m) koszty ubezpieczeń majątkowych,
- n) koszty ochrony,
- o) koszty sprzątnięcia pomieszczeń związanych z obsługą administracyjną projektu, w tym środki do utrzymania ich czystości oraz dezynsekcję, dezynfekcję, deratyzację tych pomieszczeń,
- p) koszty zabezpieczenia prawidłowej realizacji umowy.

I UWAGA! Wydatki z katalogu kosztów pośrednich nie mogą być wykazywane w kosztach bezpośrednich.

Ważne kwestie, o których należy pamiętać, konstruując budżet projektu:

- w ramach zadania nazwy wydatków nie mogą się powtarzać (muszą się różnić przynajmniej jednym znakiem)
- wydatki niekwalifikowane stanowią:
  - wydatki powyżej limitów określonych w katalogu stawek maksymalnych (zawarty w załączniku nr 4 do Regulaminu)
  - wydatki powyżej limitu środków dotyczących wydatków w ramach cross - finansingu oraz łącznie cross-finansingu i środków trwałych o koszcie równym lub wyższym od 3 500,00 PLN netto,
- w budżecie należy właściwie oznaczyć wydatki w ramach cross-finansingu oraz środki trwałe o wartości równej lub wyższej niż 3 500,00 PLN netto, natomiast w części wniosku *Uzasadnienie wydatków* w pkt. 7.2 należy uzasadnić zakup środków trwałych, a w pkt. 7.3 uzasadnić koszty ponoszone w ramach cross-finansingu,
- w części wniosku *Uzasadnienie wydatków* w pkt. 7.4 należy wskazać metodologię wyliczenia wkładu własnego niepieniężnego,
- należy pamiętać o prawidłowym oznaczeniu wkładu własnego (publicznego lub prywatnego), a następnie niepieniężnego, jeśli dotyczy,
- należy pamiętać o wskazaniu formy zatrudnienia osób do projektu, również tych prowadzących zajęcia dodatkowe,
- w przypadku wskazania w szczegółowym budżecie projektu kosztów, dla których jako jednostkę miary wskazano komplet/zestaw, należy w części wniosku *Uzasadnieniu wydatków* w pkt. 7.10 szczegółowo rozpisać poszczególne pozycje wraz z cenami jednostkowymi; cena nie może dotyczyć tylko zestawu jako całości – jest to konieczne dla zweryfikowania zasadności kwoty,
- w przypadku projektów rozliczanych ryczałtem, konieczne jest uzasadnienie wszystkich wydatków w pkt. 7.11 wniosku w części *Uzasadnienie wydatków*.

Regulamin konkursu wraz z załącznikami jest dostępny na stronie:

<http://rpo.dolnyslask.pl/ogloszenie-o-konkursie-w-ramach-poddzialania-10-1-3-zapewnienie-rownego-dostepu-do-wysokiej-jakosci-edukacji-przedszkolnej-zit-aj-3/>